

Andrzej Grzegorzcyk

**Sprawozdanie merytoryczne z realizacji projektu:
„Początek wczesnego średniowiecza w Prusach w świetle badań nad zanikiem grupy
olsztyńskiej”,
zrealizowanego w ramach „Stypendium imienia Marka i Grażyny Dulniczów”,
przyznawanego przez „Fundację Monumenta Archaeologica Barbarica”.**

Termin realizacji: 10.09-04.10.2012 r.

Miejsce: Muzeum Archeologiczne w Szlezwiku (*Archäologisches Landesmuseum Schloss Gottorf*)

Przedłożony we wniosku stypendialnym opis projektu, dotyczącego przekształceń kulturowych na obszarze ziem pruskich u progu wczesnego średniowiecza w kontekście zaniku grupy olsztyńskiej, zakładał dwa podstawowe kierunki jego realizacji:

1. Analizę spuścizny Rudolfa Grenza (kartoteki stanowiącej jeden z niewielu zachowanych zbiorów dotyczących badań archeologicznych prowadzonych, na terenie dawnych Prus Wschodnich, przed 1945 rokiem), pod kątem informacji dotyczących grupy olsztyńskiej oraz stanowisk archeologicznych z najwcześniejszych faz wczesnego średniowiecza.
2. Kwerendę biblioteczną pod kątem literatury przedmiotu, mającej szczególny wpływ na poszerzenie wiedzy o podejmowanym problemie.

W ramach pobytu stypendialnego zostało zrealizowane:

1. Analiza spuścizny Rudolfa Grenza – stanowiąca zbiór dokumentów, kopii publikacji naukowych oraz gazet codziennych, dotyczących archeologii Prus Wschodnich, ułożonych alfabetycznie zgodnie z ówczesnymi nazwami powiatów i stanowisk archeologicznych. Dzięki niej możliwym było poszerzenie stanu wiedzy o stanowiskach grupy olsztyńskiej oraz dotychczas nie branych pod uwagę stanowiskach datowanych na późny okres wędrówek ludów oraz wczesne średniowiecze. Łącznie zebrana dokumentacja dotyczy 60 wyselekcjonowanych cmentarzysk.
2. Analiza spuścizny Herberta Janhuhna – będąca zbiorem dokumentów oraz notatek tego badacza, działającego w okresie przedwojennym na terenie Prus Wschodnich. W kartotece znalazły się liczne informacje, dotyczące stanowisk archeologicznych datowanych na okres wpływów rzymskich, a w mniejszym stopniu na okres wędrówek ludów oraz

początek wczesnego średniowiecza. Łącznie zebrana dokumentacja dotyczy 10 wyselekcjonowanych stanowisk.

3. Zapoznanie się z bogatymi zbiorami przedwojennej literatury, poświęconej terenom byłych Prus Wschodnich oraz nową literaturą dotyczącą zagadnień związanych z regionem Morza Bałtyckiego, w okresie wędrówek ludów i wczesnym średniowieczu. Dzięki kwerendzie możliwym było odnalezienie analogii do materiałów zabytkowych z terenu Mazur na obszarach zachodniej i północnej Europy.

Pobyt stypendialny stanowił sposobność szczegółowego zapoznania się z działalnością *Archäologisches Landesmuseum* i *Zentrum für Baltische und Skandinavische Archäologie* w Szlezwiku. Ważnym było nawiązanie kontaktów naukowych i dyskusje z m.in. z dr Volkerem Hilbergiem (autorem monografii poświęconej zapinką płytkowym w grupie olsztyńskiej), dr Jarosławem Prassolowem i dr Timo Ibsenem (zajmującymi się tematyką badań na terenie dawnych Prus Wschodnich).

Reasumując należy zaznaczyć, że podjęte w ramach stypendium zagadnienie stanowi temat rozległy i wykraczając poza ramy przyznane stypendium (co zostało wyrażone na etapie składania wniosku). Jednocześnie zebrane w trakcie pobytu w Szlezwiku informacje (archiwalia) oraz literatura, będą miały kluczowe znaczenia w trakcie dalszych prac. Archiwalne spuścizny R. Grenza i H. Janhuhna stanowią, jedno z elementarnych źródeł archeologii bałtyjskiej i były wykorzystywane z pozytywnym skutkiem w literaturze przedmiotu. Zostaną one wykorzystane w dalszych pracach nad tym zagadnieniem oraz w innych przewidywanych publikacjach naukowych. W tym kontekście pobyt stypendialny stanowił, jedną z najważniejszych części prowadzonych badań, w znacznym stopniu przyczyniając się do ich wyników.

Osobiste podziękowania chciałbym złożyć na ręce prof. Michaela Müller-Wille, prof. Clausa von Carnap-Bornheim, prezes Fundacji Monumenta Archaeologica Barbarica dr Magdaleny Natuniewicz-Sekuły, prof. Aleksandra Burschego, dr Jacka Andrzejewskiego, dr Adama Cieślińskiego, dr Volkera Hilberga, dr Thorstena Lemma, dr Jarosława Prassolowa, dr Timo Ibsena.

(Andrzej Grzegorzcyk)